

(*waina-tains*), s'ha de creure que significava 'branca, brot' en general, com els seus congèneres germànics: ags. *tân* «small shoot or branch of tree or plant» (avui solament conservat en *mistle-toe* 'vesc'), isl. *teinn*, i neerl. *teen* id., a.-al. ant. *zein* 'bastó, vara, canya', finès *taina* 'planta' (manlleu al germànic); el danès *ten* avui és 'fus', però havia significat precisament 'brot que surt de la soca', acc. conservada fins avui pel *landsmaal* noruec, i ja existent en escandinau antic.⁵

Com a conseqüència d'aquest examen, em sembla una idea ben raonable pensar que a Catalunya, la coexistència del pre-romà TANNO- 'escorça', 'bony de la fusta del roure' etc., amb el gòt. TAINS 'brot', 'rebrot', 'tija', que se li assemblava tant havia de tendir a orientar l'evolució del significat d'aquell cap al d'aquest. Descartem la pensada de Hubschmid, *ZRPh*. LXVI, 21-22, de fer venir *tany* i la seva família del greco-llatí *thamnus* 'arbut' (o d'un mot corresponent pre-romà): car ell ignora que MN no pot donar més que -n- en català (SOMNUM > son, ANTEMNA > antena, SCAMNUM > *escon*, DOMNA > dona etc.), i en canvi dóna ñ en castellà: justament al contrari dels fets (cat. *tany*/arag. *tano*), i tampoc lliga el significat. Sí que és possible, en canvi, que en alguns punts el mot es vagi contaminar amb l'arrel de *tancar* i del sardo-cors *tancu*, -ca, 'arbut espinós', 'tanca viva' (estudiats a l'article *TANCAR*), d'on resultaria l'oc. *tanc* «chicot d'arbre coupé» i el seu grup, que detallo a la n. 5 d'*EntreDL* III, 53 (gc. *estan(c)*, Krüger, *Hochpyr*. A, II, 183).⁶

DERIV.: *Tanyada* [DAg.]; «Creix l'arbre, y ans de gayre de ses branquetes slonges / --- / entre'l vert grogejaren, a rams, belles taronges / --- / Y prompte sa *tanyada* guarnia ab grans boscuries, / verdós mantell, a Espanya, de tota flor brodat / ---», *Atl.* x, 10a]; 'bosc de plançons d'avellaner': «pujareu per la *tanyada* fins a la carena del serrat» (StaCFarners, 1970); «nasqueren ets arbres, cresqueren a grans *tanyades* men. (Camps Merc., veg. més cita iv, 657b54).⁷ *Tanyut* pall. 'el contrari de llis parlant d'una branca': «branques xiques, que no sígon *tanyúdes*», Tor de Vall Ferrera (1932); 'ferm, endurit': «si l'hereu era fort i *tanyut*, el segon era esvelt i voluntari», AntCayrol (Cerdà, *Cont.*, 15). *Tanós*; per a *tanossa*, V. noteta a part. *Tenell* (supra). *Destanar*. *Estanyar*.

Tanoca, V. supra. Verdager l'usava en sentit material, parlant d'un foradet com els que sovint es fan en els grossos grups dels troncs: un ocell surt d'una *tanoca* en el tronc d'un salze (*Jovenivoles*, O. C. Pop. xxix, 190.9). En el sentit figurat que ens és familiar, el veig primer en Pitarra: «No l'hi entès d'una paraula. / —Noy, et tornas molt *tanoca!*», *El Castell dels Tres Dragons* (*Gatades* I, 138). Més enllà n'usa una variant abreujada, que sembla variant ajaronada o una mica criptològica: «Oh... (*indicant que ho ignora*). / No. Déu meu, qu'ets *tana!* / ¿No sabs a on los tinc tots?». Això ens revela l'origen de «*tana* (Muntanya) el tabac d'Andorra que els paquetaires entren de contraban» (DAg.): que efectivament m'és ben conegut de l'Alt Pallars, com una mena de tabac molt grogler (Tor 1932), «espt. la picadura barata i de mala

qualitat», i *tanada* 'fumada de tana' cerd. (BDC II, 57) (estigui l'explicació en el matís de grogleria, o en els bocinets a manera de tanyes que s'hi puguin trobar, no ben molts). A Cerdanya diuen *tinorc*, -*orca* «tossut, banyut» (BDC II, 57), on hi ha encreuament amb ORC.

Suplemento ací els mots estrangers que ja he indicat supra, semblants a *tanoca*. Entre els quals interessa molt, per l'isolament en què això apareix a Portugal: minhoto *tanôco* 'tronxo de col' («caule da couve», *RLus*. xxix, 269). En llengua d'oc: Gers *tanocs* «papetons de maïs (dont on fait de belles flambées dans l'âtre)» (Polge, *Mél. de Phil. Gersoise*, 1969, 49); landès *tanoc* «sable noir: c'est le pulvèrin qui se trouve au-dessus du tuf ou mine de fer limoneuse, couche imperméable: le plus mauvais de tous pour les céréales» (Métivier, *Agric. d. L.*, p. 741). *Tanoque* és el nom d'un mas de Villasavary, a l'Aude (Sabarthès, *Di Top.*); *Oratoire de Ste. Tanoque* a Siguer (distr. de Foix, cf. *TANASI*).

En gascò, en el sentit de «coque verte de la noix» es manté amb la terminació etimològica a l'alt Lavedà (Baredje, Arrens), però per ultracorrecció (a causa del joc morfològic partint del pl., on les altres nasals esdevenen -n davant la -s) *tam* a Gavarnia, i *tay* a mitja dotzena de punts entre Gers, Tol. i el Tarn-et-G. (*ALGc.* I, 110), i «*tam*: brout et brou, V. noix» a StGaudens (Dupleich). El derivat *tanôk* o *tanôko* f. amb el mateix sentit en els BPy. i SO. del Gers (ibid.); d'altra banda aquest derivat està molt representat en el m. «bogue de châtaigne» al llarg de la Garona i E. del Gers (amb sufix diferent *tanéñ* o *tanét* a Lafite-sur-Lot), *ALGc.* iv, 1130; *tanôk* «axe de maïs egrené» a dos punts N. de StGaudens, a tot el Gers i des d'Agén fins a l'Albret (iv, 1350), i en el m. «bractées de maïs» (iv, 1108) *tanôkos* en una franja de cinc punts d'E. a O. cap al centre del Gers. Del *tan* ve el verb *destanà*, segons el m. 1109, «dépouiller le maïs» alternant amb *destanuká* a diversos punts d'aquesta zona, i reapareixent amb -*uká* en un del S. de les Landes. Es podria especular amb la possibilitat que la terminació -*uká* en aquest verb li ha nascut de contaminació del tipus *PELLUCAR*, que apareix, en forma *esperuká*, a molts punts d'aquest mateix mapa (i des del verb hauria passat el sufix al subst. *tanoc(a)*); com que en aquest tipus, però, hi ha ũ a la major part del romànic, i -ðkko- és sufix celtoide molt productiu, m'inclino a negar-ho.

Tornant al cat.⁸ DERIV.: El motiu ètnic *tanecos* que a la V. d'Aneu donen a la gent de Berrós de Damunt, es deu explicar per contaminació de la terminació de *aixarnegos* que és el que donen als de Berrós Davall (Pol, V. d'Aneu, 31). *Estanocat* (el Lab. de 1840 porta a la p. 996 «*astanucat*, -*ada*, adj. alborotat»). *Estar-tany* b-emp. «el galet en l'arbúcia tallada» (*CostManc.* I, § 444) deu ser encreuament de *esternoc* (id. § 450) amb *tany*. *Sobretany* (supra).

¹ «Todo son hayas buenas, sin un *táno*», Viu de Campo (que vaig entendre 'branqueta, estarloc', cf. allí *Tañabelans* NL); a Casac., a Plan li distingien